

Pazemība

Mums nepatīk lepni cilvēki. Arī mēs sev lepni nepatīkam. Kā pazemība visu padara skaistāku, tā lepnība visu sabojā. Spējīgs profesionālis jebkurā jomā mums visiem šķiet pievilcīgāks, ja, neskatoties uz savu varēšanu un talantu, viņš vai viņa tomēr ir pazemīgs cilvēks. Ja mums palūgtu uzrakstīt savu "mīlāko cilvēku" sarakstu no dažādām jomām (sākot ar baznīcu, mākslu, uzņēmējdarbību un līdz pat sportam), tad visticamāk viena no īpašībām, kas šiem daudzajiem cilvēkiem no dažādajām jomām būs kopīga, ir pazemība.

Un arī pretējais ir patiesība: visādi citādi prasmīgs un apdāvināts cilvēks jebkurā jomā mums drīz vien kaitina, ja viņš rīkojas iedomīgi un lepni. Ja kāds cilvēks ir ļoti spējīgs savā jomā un ar savu darbošanos dod labumu citiem, iespējams, mēs uz laiku pievēsim acis uz šī cilvēka rakstura vājībām un centīsimies "norīt" viņa lepnības kunkuļus. Bet mēs to darīsim tikai kādu laiku. Drīz vien nāksies secināt, ka šī cilvēka spējas viņu ir uzcēlušas augstumos, kur raksturs viņu nespēj noturēt vai vēl vairāk - nogrūž lejā. Visbiežāk tā ir tieši lepnība.

Izrādās, ka ne vienmēr tā ir bijis. Kad Makverī universitātē Austrālijā nesen veica akadēmisku pētījumu par pazemību, tad šīs sekulārās universitātes pētnieki, kuriem nebija nekāda iepriekšēja nolūka izceļ Kristus lomu pasaules vērtību un morāles attīstībā, nonāca pie negaidīta secinājuma: pazemība kļuva par godājamu īpašību un attieksmi pirmā gadsimta vidū. Līdz tam Romas impērijā pazemība tika uzskatīta par morāli apšaubāmu un par vājuma pazīmi. Pazemīgi bija tie, kuriem kaut kādu iemeslu dēļ bija jādzīvo bailēs, nevis tie, kam dzīvē bija kāda teikšana.

Līdz ar Kristus krusta nāvi Rietumu kultūras un morāles telpā notika "pazemības revolūcija", kas ieguva globālu rezonansu. Jēzus lika uz pazemību paskatīties no Krusta perspektīvas. Viņa upuris pie krusta radīja jaunu varas un varenības definīciju. Jo Jēzus Kristus, nevainīgais, upurēja sevi par vainīgajiem, atsakoties no savas varas un varenības citu labā.

Lai arī tas mums nevienam nenāk viegli, gudrākie cilvēki jau 2000 gadus censās būt pazemīgi. Mēs katrs vēlamies būt pazemīgs. Kāpēc?

Zemāk līmeņa motivācija varētu būt, ka pazemība ir modē un es gribu, lai mani uzskata par pazemīgu, jo tas man palīdz dzīvē sekmīgāk virzīties uz priekšu un gūt sev vairāk labuma. Bet tāda "pazemība" mūs katru visticamāk agri vai vēlu pievils. Tāda "pazemība" ir tikai bezzobaina lepnība. Mēs visi esam sastapuši cilvēkus (reizēm spoguļ skatoties), kuri apgalvo, ka viņiem cilvēku atzinība nav vajadzīga. Bet tad vienreiz citi tiešām aizmirsa izteikt viņiem atzinību, un pēc brīža neviens šajā situācijā vairs nebija smaidīgs. Varbūt smaidu saglabā tikai tie, kas jau sen sevī atpazinuši lepnības komiskumu un labsirdīgi, kā uz nepieciešamām augšanas sāpēm, noskatās uz to citu izpildījumā. Pirmā gadsimta pasaulē "pazemības revolūcija" nesākās tāpēc, ka pazemība pēkšņi kļuva modīga un stilīgākie centās to Valkāt.

Otra, jau augstākas kvalitātes motivācija uz pazemību varētu būt apziņa, ka būt pazemīgam ir morāli labi un tāpēc es tāds cenšos būt. Mums, protams, vajag censties un vingrināties pazemībā. Bieži vien ar paškontroli un piepūli mēs spējam savaldīt savus lepnības uzplūdus un vismaz rīkoties (pat ja tā nejūtamies) adekvāti, tas ir, pazemīgi. Tomēr pirmā gadsimta "pazemības revolūcijas" pamatā nebija kolektīva cenšanās būt pazemīgiem.

Pazemībā vērtējiet cits citu augstāk par sevi.

Filipiešiem 2:3

Ar cenšanos vien lielas lietas nekad nenotiek. Liela cenšanās reizēm rada svārsta efektu un beidzas tieši pretēji: "Es esmu bijis tik ļoti pazemīgs. Kāpēc jūs visi to (manu lielo pazemību, kas ir lielāka par jūsējo) neprotat novērtēt?!"

Ja ar modi un cenšanos ir par maz, kas mums var palīdzēt?

Patiesa, dzīvi un pasaules uztveri izmainoša pazemība sākas ar pieredzi, un to arvien dzīvu uztur pieredze. Mana pazemība nekad nenāk kā gandarījums par mana gribasspēka sasniegto rezultātu. Tā drīzāk nāk kā pārsteigums, ka apstāklos, kuros es reiz nebūtu spējis būt pazemīgs un varbūt vienīgi spētu tāds izlikties (to mēs iemācāmies daudz ātrāk nekā pazemību), es piedzīvoju no sevis pārsteidzošu rīcību un attieksmi, kas ir pazemīga. Es vienlaicīgi esmu tas, kurš brīnumainā kārtā rīkojas pazemīgi, un tas, kurš it kā vēro sevi no malas, jo ir sajūta, ka es piedalos kādā lielākā procesā un pat sevi nedaudz nepazīstu. Es esmu kļuvis par mazu daļu no tā lielā "pazemības revolūcijas" spēka, kuru Kristus atraisīja, nomirstot pie krusta.

Šīs pazemības vieglums reti kad atrāk viegli. Vispirms man nākas atzīt, cik tukšs ir mans garīgais modīgums, cik patmīlīgi mani morālie centieni būt labākam par citiem... cik atbaidoši lepna ir tā mana nolāpītā pazemība...

Reizēm patiesa pazemība nāk kā sāpes, kuras jāiztur, bet tad kā pārsteigums – kā priekšgarša no Debesu valstības, kā atvieglojums – jo ir tik viegli būt pazemīgam, kad tas vairs nav gribasspēka centienu rezultāts, bet Dieva žēlastības pieredze, kura lepnību padara smagu un pazemību – vieglu.

Atrodoties šajā žēlastībā, es neesmu vairs tas, kurš savā mazvērtības sajūtā turpina sevi šaustīt par visām savām nepilnībām. Tā vietā es apzinos, ka būt pazemīgam nav domāt par sevi slīkti, bet domāt par citiem labāk un – vairāk. Uz to kā uz pazemības atslēgu mūs aicina Pāvils Vēstules efeziešiem turpmākajos pantos: "... Neraudzīdamies katrs uz savām, bet arī uz citu vajadzībām. Savā starpā turiet tādu pat prātu, kāds ir arī Kristū Jēzū, kas, Dieva veidā būdams, neturēja par laupījumu līdzināties Dievam, bet Sevi iztukšoja, pieņemdamas kalpa veidu, tapdams cilvēkiem līdzīgs; un, cilvēka kārtā būdams, Viņš pazemojās, kļūdams paklausīgs līdz nāvei, līdz pat krusta nāvei!" (Filipiešiem 2:4-8)

Pēteris Sproģis

LBDS bīskaps